

Náučný chodník pod hradom Červený Kameň

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Pezinok
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty
Prístup:	bus Píla, rázcestie
Východisko:	odbočka do obce Píla z hlavnej cesty medzi Dubovou a Častou
Trasa:	Píla, odbočka resp. rázcestie - Píla - Horná Píla, horáreň
Dĺžka, prevýšenie:	3 km, prevýšenie 55 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	14
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie súbežne s modrou turistickou značkou, prepojenie je na žltú a zelenú značku.

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave okrem informačných panelov orientovaných k slnku, ktoré sú ním spálené (2023).

Textový sprievodca: nie je; texty panelov sú verejne dostupné na obecnej stránke > .PDF

Kontakt: Obecny úrad Píla, Píla 68, 900 89 Píla, tel. 033 / 6495 208

Poznámka: Celá trasa vedie pozdĺž miestnej cesty po betónovom chodníku s niekoľkými odpočinkovými miestami.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na historicky zamerané terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Píla. Malá obec severne od Modry, jedna z mála ležiaca vo vnútri Malých Karpát v ich južnej polovici zovretá svahmi úzkej časti doliny Gidry pod hradom Červený Kameň. Vznikla v prvej polovici 16. storočia okolo vodnej píly, ktorá patrila panstvu Červený Kameň. Prvá písomná zmienka je z roku 1602. Zamestnaním obyvateľov bol priemysel naviazaný na vodnú energiu a lesné bohatstvo v jej okolí. K prvým pílam a obydliam piliarov pribudla - vďaka zdroju vodnej energie, potoku Gidra s rozsiahlym horským povodím s výdatnými prameňmi - papiereň, hámor, valchovňa, múčny mlyn a mlyn na výrobu pušného prachu. Miestny kostol navštívenia Panny Márie z druhej polovice 17. storočia mal pôvodne na vstupnom priečelí obraz Panny Márie Imaculaty, ktorý bol v roku 2002 odstránený a namaľovaný nanovo pátrom Prokopom z Nitry. Obec postihla 7. júna 2011 popoludní v dôsledku výdatných privalových zrážok v krátkom časovom úseku v rozľahlom povodí Gidry mimoriadna - viac ako storočná - povodeň, keď v priebehu len dvoch hodín stúpla hladina potoka na oveľa vyššiu úroveň ako je tretí povodňový stupeň. K rozsiahlym škodám v obci, tesne lemujúcej potok na neširokom dne doliny z oboch strán, patril aj zničený klenutý most z konca 18. storočia, ktorý viedol od cesty ku kostolu.

Gidra > pozri v textoch k Jabloneckému náučno-poznávaciemu chodníku

Prielom Gidry. Krátky zúžený úsek doliny Gidry v Malých Karpatoch s kaskádami medzi Pílou a Hornou Pílou v mieste dolinou priečne prechádzajúceho kremencového pásma medzi vrchom Kukla a masívom, na ktorom stojí hrad Červený Kameň. Domáci toto miesto nazývajú „Hučák“. Strmé svahy s vystupujúcimi kremencovými blokmi majú svojrázny porast bohatý na staré borovice a duby s vresom v podraste.

Červený Kameň. Časť obce Častá s hradom a múzeom na juhovýchodnej strane Malých Karpát medzi obcami Píla a Častá na plochom výbežku nad strmým svahom doliny Gidry. Na mieste dnešného hradného nádvorja stál už v polovici 13. storočia kamenný hrad, ktorý bol súčasťou pohraničnej sústavy hradov medzi Bratislavou a Žilinou. Tento zanikol v prvej polovici 16. storočia, keď na jeho mieste augsburskí podnikatelia Fuggerovci - jeho vtedajší majitelia - vybudovali v rokoch 1535 - 1557 novú pevnosť s obdĺžnikovým nádvorím, štyrmi baštami a rozsiahlymi skladovacími pivničnými priestormi. Manželstvom s Máriou Fuggerovou získal v roku 1583 hrad a panstvo Mikuláš Pálfi a Pálfiiovci hrad obývali až do konca marca 1945. Dnes je sídlom pobočky Slovenského národného múzea s unikátnymi zbierkami dokumentujúcimi vývoj bytovej kultúry šľachty a meštianstva a dejiny hradu. Hrad a objekty v jeho areáli sú národnými kultúrnymi pamiatkami. V roku 2009 bol v rámci medzivládnej iniciatívy označený znakom Európskeho dedičstva. Patrí k najnavštevovanejším hradom

na Slovensku, je celoročne prístupný. Okolie hradu predstavuje historický náučný chodník Okolohradná potulka.

Vodná nádrž Fúgelka. Nevelká priehrada na Kamennom potoku, pravostrannom prítoku Gidry v Malých Karpatoch nad obcou Píla vybudovaná v druhej polovici 19. storočia kvôli regulácii toku pri splavovaní dreva k pílam v Píle. Na mieste súčasnej poľovníckej chatky pri nej stála v minulosti huncokárska usadlosť Pri rybníku. Plavenie dreva Huncokármi (viac o nich pozri v texte Modranského banského náučného chodníka) tu ustalo v 20. rokoch 20. storočia, kedy sa v povodí Gidry začala výstavba spevnených ciest pre nákladnú automobilovú dopravu. Od roku 1987 je priehrada technickou národnou kultúrnou pamiatkou.

Národná prírodná rezervácia Hajdúchy. Chránené územie v strednej časti Malých Karpát na pravom svahu doliny Gidry pod jej sútokom s Pajdlou nad obcou Píla vyhlásené v roku 1981 na ochranu zachovalých lesných spoločenstiev 4. vegetačného stupňa s veľmi dobrým predpokladom autoregulácie skupín lesných typov na magmatitoch. Je súčasťou chránenej vtáčej oblasti Malé Karpaty (súčasť sústavy Natura 2000).

Kukla (564 m n. m.). Vrch v južnej časti Malých Karpát medzi Modrou a Pílou čnejúci z tiahleho triasového kremencového pásma, ktorého súčasťou je viacero skalných areálov (napr. Čertove zuby, Medvedia skala, ale i červenokamenská hradná skala). Dominuje širokému okoliu. Na vrchole stojí od roku 2007 drevená rozhľadňa, 12 m vysoká, prístupná po rebríkoch (v roku 2023 pre zlý stav zlikvidovaná).

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie - väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin - s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve nevelké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinnobylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôznych území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník pod hradom Červený Kameň
2. Osídlenie vyústenia Píľanskej doliny
3. Ruina mlyna
4. Hámor
5. Cintorín
6. Majer/Píla
7. Kostol Navštívenia Panny Márie
8. Papiereň
9. Hasičská zbrojnica

10. Zaniknutá píla
11. Žlábek / Prielom Gidry
12. Stará škola / Pracháreň
13. Pamätník partizánskej skupiny J. Kráľa
14. Horná Píla

